

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-48>

УДК 339.9:330.34

Вишневська Ольга Миколаївна

доктор економічних наук, професор, амбасадор.

Публічна організація Compagnie Cordial,

Льовен, Королівство Бельгія

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1996-4590>**Olga Vyshnevskya**

Public Organisation Compagnie Cordial,

Leuven, Belgium

**ФРАГМЕНТАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ:
ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ОЧІКУВАННЯ****FRAGMENTATION OF THE GLOBAL ECONOMY:
CAUSES, CONSEQUENCES AND EXPECTATIONS**

Анотація. Зміни, які відбуваються під впливом геополітичних й гео економічних чинників, посилили партнерство у межах об'єднань та пріоритетність захисту національних інтересів учасників. Сучасні світові процеси характеризуються політично обумовленим роздробленням, а торговельні, фінансові та інвестиційні потоки обмежуються політично пов'язаними партнерами. Гео економічна фрагментація стимулює зміну ланцюгів постачання, збільшення прямих іноземних інвестицій у блоках, використання економічних інструментів, таких як тарифи, для стратегічного впливу, що впливає на глобальну ситуацію у торговельній сфері. Обґрунтовано, що домінянти глобальної невизначеності активізували процеси фрагментації. Очікування мають стриманий характер через невизначеність ситуації, зменшення ролі й рівня активності взаємодії між учасниками на засадах стратегічного партнерства. Глобалізаційні процеси трансформуються, а формат взаємодії між учасниками світового ринку фрагментується.

Ключові слова: адаптація, активність, партнерство, поляризація, регіоналізація, сфери інтересів, торговельні моделі, фрагментація.

Summary. The shift in priorities in global trade is driven by a number of factors that encourage fragmentation and regionalisation. It has been determined that changes influenced by geopolitical and geo-economic factors have strengthened partnerships within associations and prioritised the protection of participants' national interests. Geopolitical confrontation is the main factor determining the dynamics and prospects of the global economy. The complication of interaction at the global level creates the preconditions for the division of the global economy into competing blocs, reinforcing geo-economic fragmentation. The author's research aims to define the essence and priorities in the development of world trade, justifying the main trends in view of the growing influence of geopolitical factors, identifying dependencies and summarising changes in the configuration of trade models, the transformation of globalisation and world market conditions, directions of adaptation and the intensification of geo-economic fragmentation and regionalisation. It is agreed that contemporary global processes are characterised by politically driven fragmentation, resulting in trade, financial and investment flows being restricted to politically connected partners. Geo-economic fragmentation stimulates changes in supply chains, an increase in foreign direct investment in blocs, and the use of economic instruments such as tariffs for strategic influence, affecting global growth and multilateralism. It is reasonable to assume that the dominant factors of global uncertainty have intensified the processes of fragmentation and regionalisation of the world economy, which is gradually changing the mechanisms and approaches to interaction and partnership between participants, while the world economy is adapting to a landscape that has been altered by new political measures. Expectations are cautious due to the uncertainty of the situation and the reduced role and level of interaction between participants on the basis of strategic partnership. Globalisation processes are transforming, and the format of interaction between participants in the global market is fragmenting.

Keywords: adaptation, activity, partnership, polarisation, regionalisation, spheres of interest, trade models, fragmentation.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції характеризуються змінами у взаємовідносинах між учасниками світового ринку. Фрагментація учасників світового ринку обумовлена суттє-

вими змінами, які відбулися протягом останнього року через торговельні тарифи, санкції та інші обмеження, у тому числі логістичні. Прогнозується подальше сповільнення глобального зрос-

тання, а перспективи залишаються обмеженими, оскільки світ адаптується до середовища, яке характеризується посиленням протекціонізму й фрагментації. Універсальні правила взаємодії на світовому ринку все більше коригуються й зміщуються на рівень регіональних, інших форм об'єднань (блоків, союзів).

У фрагментованому світу, за умов торговельних протистоянь, де економіки захищають власні активи та інвестиції, важливо, щоб приватний та державний сектори працювали разом. При цьому уповільнення глобального зростання, торгова політика, протекціонізм, порушення мереж постачання, зростання рівня боргового навантаження й уповільнення міжнародного партнерства, спонукають до коригування дій та адаптації до змін. Невизначеність перспектив у сфері міжнародної торгівлі спонукає до все більшої регіоналізації світової економіки. Регіоналізація є реакцією на суперечності сучасного етапу глобалізації та дозволяє державам поєднати переваги відкритості з контролем над власним розвитком.

Регіональні економічні об'єднання надають відповідні переваги для учасників, так як кожен з них підсилює сукупні конкурентні позиції на світовому ринку. Але з огляду на тенденції, рівень конкурентної боротьби між регіональними об'єднаннями буде зростати, що спонукатиме учасників до знаходження оптимальних напрямів взаємодії у межах об'єднань та поза ними, через розширення кола партнерів та взаємовигідної співпраці. Складно передбачити стійкість та тривалість подібних партнерських взаємовідносин, але кожне з регіональних об'єднань буде намагатися якомога швидше адаптуватися до змін та розширити свої позиції на світовому ринку. Суперечність перспектив обумовлена суттєвим впливом геополітичних чинників на торгівлі взаємовідносини та можливості сторін. Якою буде реакція основних гравців глобалізаційного світу, транснаціональних корпорацій, можна буде відчувати лише із часом. Трансформація торговельних моделей спонукає до адаптації усіх учасників, у тому числі транснаціональних гравців, які будуть намагатися знайти для себе найбільш вигідні умови співпраці та не втратити конкурентні позиції на світовому ринку.

З огляду на суперечність трансформацій, невідомість подальшого розвитку світової економіки й глобальних взаємовідносин, дослідження сучасних тенденцій з урахуванням історичних аспектів та очікувань, має високу актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суперечності та невизначеність подальших перспектив у розвитку світової економіки сформували багато протиріч, які обумовлені необхідністю виконання норм міжнародного права, у тому числі у міжнародній торгівлі, та національними інтересами держав.

У світовому економічному огляді зазначено, що світова економіка адаптується до ландшафту, який було змінено новими політичними заходами [1]. Найбільш конкурентоспроможними економіками світу у рейтингу глобальної конкурентоспроможності IMD (World Competitiveness Ranking 2025) визначено економіки Швейцарії, Сінгапуру, Гонконгу та Данії [2]. При цьому прискорилися зусилля з регіональної економічної інтеграції. Асоціація держав Південно-Східної Азії (ASEAN) поглиблює співпрацю між учасниками та партнерами асоціації. Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) демонструє активізацію внутрішньо-африканської торгівлі.

Фрагментація учасників світового ринку обумовлена й логістичними чинниками, ускладненням ланцюгів постачання через торговельне протистояння. Логістична ефективність узагальнює якісні й кількісні критерії у мережі ланцюгів поставок, що є базовою основою світової торгівлі. За індексом ефективності логістики LPI (Logistics Performance Index) найвищі позиції у світі займають Сінгапур, Фінляндія, Данія, Німеччина, Нідерланди та Швейцарія [3]. Сучасні тенденції у торговельній та логістичній сферах обумовлені змінами, які мають більш політичний, ніж економічний характер, що підкреслює трансформацію глобалізаційних процесів.

Прояви та етапи, очікування від глобалізації, її впливу на світ, суспільство та глобальну економіку досліджували багато авторів, які робили акцент на суперечливості процесу, його трансформації у майбутньому з огляду на посилення глобальних ризиків. Робертсон Р. розглядав глобалізацію як процес зростання світової взаємозалежності та формування відповідної глобальної свідомості. Автор розглядав глобалізацію як складний й суперечливий, економічний, соціально-культурний процес, у якому глобальне й локальне постійно переплітаються, формуючи нові ідентичності й соціальні реальності [4].

Бек У. у своїх працях досліджував глобальні ризики й зазначав неоднорідність впливу для держав світу, так як глобалізація не вирівнює, а більше загострює нерівність. Автор переосмислює глобалізацію через поняття «суспільство ризику», де конфлікти, боротьба за безпеку й владу залишаються визначальними, використовується різний арсенал можливостей: від застосування заходів «м'якої та середньої сили» – санкції, логістичні та інші обмеження, до заходів «жорсткої сили» – ведення інформаційних, ідеологічних та торгових війн [5].

Шот Й. у своїх працях робить акцент на історичній інтерпретації глибоких переходів, такі переходи стосуються змін, які трансформують економіку та суспільство у довгостроковій перспективі. Автор зазначає, що глибокі переходи –

це розвиток усіх сфер в одному й тому ж напрямку, під впливом однієї логіки, а не лише трансформація окремих сфер [6].

Усі історичні етапи та процеси мали та будуть мати відчутні переваги й відповідні ризики, як на світовому, так і на локальному рівнях. Після десятиліть зростання глобальної економічної інтеграції світова економіка фрагментується, а торговельні моделі трансформуються. В умовах невизначеності підвищується орієнтація на гарантування національної безпеки, а не глобальні можливості та перспективи, що підсилює інтерес до економічного об'єднання у межах регіонів, які мають відповідні територіальні переваги, культурно-ментальну й соціальну схожість.

Метою дослідження авторки є визначення сутності й пріоритетів у розвитку світової торгівлі, обґрунтування основних тенденцій з огляду на посилення впливу геополітичного чинника, визначення залежностей й узагальнення зміни конфігурації торговельних моделей, трансформації глобалізації та умов світового ринку, напрямів адаптації й посилення гео економічної фрагментації, регіоналізації.

Методи дослідження. Під час дослідження авторкою використано методи спостереження, порівняння й вимірювання, що дозволило оцінити основні тенденції у сфері світової торгівлі. Історико-порівняльний метод дозволив узагальнити сутність трансформацій, обґрунтувати причини й наслідки фрагментації, основні очікування. Використання методів аналізу, абстрагування й узагальнення дозволило визначити залежності й пріоритети, сформувати результати наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реакція учасників світового ринку на зміни, які відбуваються під впливом геополітичних й гео економічних чинників, обґрунтувала пріоритетність розширення партнерства у межах об'єднань та захист національних інтересів учасників. Геополітичне протистояння виступає головним чинником, який визначає динаміку та перспективи світової економіки й торгівлі. Ускладнення взаємодії на світовому рівні створює передумови до поділу світової економіки на конкуруючі блоки, підсилюючи гео економічну фрагментацію. Гео економічна фрагментація орієнтована більше на вплив й безпеку, ніж на економічну ефективність процесів та сталість торгівлі на світовому ринку.

Слід зазначити, що Індекс сталої торгівлі 2025 року (Sustainable Trade Index 2025) демонструє глобальну економіку у перехідному періоді, де традиційні напрями до процвітання через торгівлю змінюються зростаючим тиском в соціально-економічних й екологічних аспектах [7].

Пріоритети змінюються, що призводить до посилення сфер взаємодії у межах регіональних

та інших форм об'єднань. У 2025 році домінанти глобальної невизначеності активізували процеси фрагментації й регіоналізації світової економіки, що поступово змінює механізми й підходи взаємодії та партнерства учасників. Очікування, які були пов'язані із глобалізацією виправдали себе суттєвим зростанням ролі транснаціональних корпорацій та сфери споживання. Глобалізація не створила рівних умов, а сприяла розвитку окремих учасників світового ринку, а напрями взаємодії та переходи до сталого розвитку уповільнилися через підвищення пріоритетності захисту власних інтересів, а не глобальних потреб світу. Держави світу намагаються адаптуватися до змін та знайти оптимальний варіант подальшого розвитку та позицій на світовому ринку. Об'єднання зусиль на регіональному рівні, з огляду на спільні інтереси – є етапом переходу та реакцією на посилення торговельних протиріччів.

Очікування мають стриманий характер через невизначеність ситуації, зменшення ролі й активності взаємодії між учасниками на засадах стратегічного партнерства у довгостроковій перспективі. Глобалізаційні процеси трансформуються, а формат взаємодії між учасниками світового ринку фрагментується. Держави, які займають найвищі позиції за рівнем логістичної ефективності, також адаптуються до змін та трансформаційних процесів у торговельній сфері й логістиці.

Отже, сучасні процеси у світовій торгівлі характеризуються орієнтацією на пріоритети, які забезпечують надійну інфраструктуру, що обумовлено логістичними обмеженнями й потребою у знаходженні надійних ланцюгів постачання. Орієнтація на ефективність торгівлі поступово змінюється у напрямку стійкості ланцюгів постачання товарів, навіть за зростання їхньої вартості. Геополітичні ризики та висока волатильність змінюють стратегію співпраці на світовому ринку. Учасники світового ринку адаптуються до змін та переглядають підходи до того – з ким та на яких умовах, чим вони торгують, які перспективи та переваги співпраці у межах регіональних та інших форм об'єднань?

Фундаментальні зміни у міжнародній системі та світовій економіці послаблюють інстинкт стримувати економічні суперечки. Згасання торговельного консенсусу відобразилося у занепаді Світової Організації Торгівлі, як основного агента побудови відкритої міжнародної торговельної системи, що базується на правилах. Її занепад супроводжувався спробами створити регіональні торговельні блоки та появою економічного націоналізму, у якому протекціонізм займає чільне місце у економічній політиці. Торговельні суперечки стали частішими й гострішими, зросли підозри щодо ефективності та мети міжнародних економічних інституцій й правил гри, які вони

контролюють. Зростання торгівлі різко сповільнилося, і забезпечення стійкості ланцюгів постачання тепер переважає амбіції щодо максимізації їхньої ефективності [8].

З огляду на ситуацію та посилення гео економічної фрагментації у перспективі можуть суттєво змінитися умови співпраці на світовому ринку, торговельні та логістичні обмеження можуть бути посилені. Тому учасники світового ринку намагаються знайти оптимальний варіант взаємодії та забезпечити стійкість власних економік.

Дослідження світової економіки та можливих перспектив проводилися з огляду на сталі тенденції розвитку міжнародних та суспільних відносин [9]. Суттєвий акцент робиться на розвиток інтелектуальних економічних ресурсів, які визначають потенційні можливості економік та потенціал суспільства [10].

Але світ вступив у нову еру глобалізації, зростає уявлення про фрагментацію світової економіки, де торговельні потоки між геополітичними блоками, що складаються з «однодумних» торговельних партнерів, зростають за рахунок торгівлі між країнами у конкуруючих блоках. Ці рухи підкріплюються політикою, спрямованою на формування торговельних відносин з міркувань стратегічної й економічної безпеки, такою як субсидії, що обумовлені походженням критично важливих матеріалів, або економічні санкції, мотивовані військовими конфліктами. Бізнес реагує на новий контекст, переорієнтовуючи свої операції у глобальному ланцюгу постачання. Потреба моніторингу масштабів фрагментації світової економіки зростає [11].

Гео економічна фрагментація розглядається як політично обумовлене роздроблення світової економіки, у результаті якого торговельні, фінансові та інвестиційні потоки обмежуються політично пов'язаними партнерами, що обумовлено національною безпекою, цілями автономії або стратегічним суперництвом, що призводить до зворотного процесу інтеграції, який тривав останні десятиліття років. Гео економічна фрагментація стимулює зміну ланцюгів постачання, збільшення прямих іноземних інвестицій у блоках та використання економічних інструментів, таких як тарифи, для стратегічного впливу, що впливає на глобальне зростання та багатосторонність.

Інтерес до дослідження масштабів гео економічної фрагментації зростає, і хоча світова торгівля відносно ВВП залишалася умовно стабільною, гео економічна фрагментація може проявлятися через реконфігурацію торговельних моделей [12].

З огляду на зазначене відбувається переорієнтація учасників світового ринку на розширення партнерства у межах регіональних та інших форм об'єднань, що дозволяє адаптуватися до змін та

визначити стратегічні, а не тимчасові, напрями взаємодії та партнерства у торговельній сфері, змінити конфігурацію торговельних моделей.

Методологічний вибір вимірювання геополітичної узгодженості формує розуміння глобальної фрагментації. Контраст між торговельними й фінансовими потоками змінюється, торговельні відносини демонструють постійну фрагментацію за геополітичною ознакою, що свідчить про те, що економічні зв'язки активно переорієнтовуються з політичними блоками, тоді як портфельні активи демонструють більшу стійкість до геополітичного тиску, підтримуючи зв'язки навіть попри політичні розбіжності. Ця асиметрія свідчить про те, що хоча уряди держав світу та бізнес можуть переорієнтовувати свої торговельні маршрути у відповідь на геополітичну напруженість, а фінансові інвестори, як і раніше, керуються переважно фундаментальними ринковими показниками та мотивами диверсифікації [11].

Отже, сучасна перебудова світової торгівлі відображає безпосередні геополітичні потрясіння. Гео економічна фрагментація обумовлена певними міркуваннями, ключові характеристики та наслідки для світової економіки та суспільства узагальнено у таблиці 1.

Використання економічних інструментів як засобів політичного впливу є реальністю, яка суттєво впливає на трансформацію взаємовідносин між учасниками світового ринку. Торгівля, інвестиції, санкції, ланцюги постачання все більше використовуються як інструменти зовнішньої політики, а економічна взаємозалежність більше не розглядається як гарантія стабільності. Поступово адаптується до змін й транснаціональний бізнес.

Дослідження діяльності транснаціонального бізнесу проводилося з огляду на глобалізаційні тенденції, у тому числі через вплив діяльності транснаціональних корпорацій на динаміку економічного розвитку, активний розвиток міжнародного ринку інформаційних технологій [13, 14]. З огляду на сучасні тенденції усі учасники світового ринку трансформують стратегії подальшого розвитку, визначають пріоритетність партнерства й сфер взаємодій на світовому ринку.

Геополітичні потрясіння та невизначеність політики, як правило, призводять до посилення фінансових умов, стресу на фінансових ринках, підвищення премій за ризик та зниження темпів зростання кредитування. Геополітичні ризики та політична невизначеність значно зросли з середини 2010-х років, помітне зростання відбулося протягом 2024 й 2025 років. Геополітичні ризики знижують очікувані результати зростання, зі значними ризиками зниження для реального сектору економіки, що супроводжується посиленням фінансової напруги, обмежує міжнародну диверсифікацію [15].

Таблиця 1 – Спрямованість, чинники впливу й наслідки гео економічної фрагментації

Види спрямованості гео економічної фрагментації*	Чинники впливу й напрями прояву	Наслідки й очікування
Політична спрямованість гео економічної фрагментації	<p>Геополітична напруженість та невизначеність.</p> <p>Використання економічних інструментів як засобів політичного впливу.</p> <p>Зростання геополітичних ризиків.</p> <p>Геополітична поляризація. Зміна сфер та активності впливу на інших учасників глобального світового ринку.</p> <p>Переорієнтація у сфері глобального партнерства.</p> <p>Зменшення впливу міжнародних організацій.</p> <p>Зростання пріоритету національних інтересів над глобальними.</p> <p>Захист національної безпеки</p>	<p>Міждержавні обмеження, санкції, зростання рівня та обсягів торговельних бар'єрів.</p> <p>Зростання рівня чутливості торговельної сфери на політичні зміни, домовленості й сфери взаємодії.</p> <p>Зростання ролі держави у міжнародній торгівлі.</p> <p>Формування об'єднань у геополітично споріднених державах, розширення сфер та напрямів взаємодії у межах об'єднань (блоків, союзів).</p> <p>Підвищення рівня конкурентної боротьби між об'єднаннями (блоками, союзами).</p> <p>Перерозподіл сфер впливу.</p> <p>Орієнтація на політичну лояльність партнерів</p>
Стратегічна спрямованість гео економічної фрагментації	<p>Посилення гео економічної та технологічної конкуренції між державами-лідерами на світовому ринку (США-Китай).</p> <p>Держави орієнтовані на автономію, стійкість та зниження залежності.</p> <p>Переорієнтація у торговельній та логістичній сферах.</p> <p>Обмеження зовнішнього інвестування у стратегічні сфери економіки (штучний інтелект).</p> <p>Обмеження доступу до ключових інновацій.</p> <p>Скорочення стратегічних залежностей.</p> <p>Френдшоринг (friend-shoring), союзний шоринг (ally-shoring)**.</p> <p>Орієнтація на розширення сфери виробництва.</p> <p>Зниження рівня залежності на ринку капіталу</p>	<p>Орієнтація на гео економічне та технологічне домінування між державами-лідерами (США-Китай).</p> <p>Розширення стратегічного партнерства у межах союзних («дружніх») держав.</p> <p>Адаптація учасників до трансформації торговельних моделей, глобальних торгових трендів.</p> <p>Переорієнтація торговельних та виробничих ланцюгів.</p> <p>Переорієнтація транскордонних потоків у торгівлі, капіталі, робочій силі.</p> <p>Вплив на міграційні процеси.</p> <p>Формування економічних союзів.</p> <p>Посилення контролю над стратегічними ресурсами.</p> <p>Посилення партнерства у стратегічних сферах економіки.</p> <p>Підсилення конкурентних позицій об'єднань (блоків, союзів)</p>
Безпекова спрямованість гео економічної фрагментації	<p>Пріоритетність національних інтересів над глобальними.</p> <p>Уповільнення реалізації програм, які обумовлені Цілями сталого розвитку ООН.</p> <p>Обмеження доступу до ринків, технологій, фінансів.</p> <p>Захист національних інтересів.</p> <p>Захист технологічних новацій та сфери штучного інтелекту. Кібербезпека.</p> <p>Обмеження іноземного інвестування у дослідження штучного інтелекту, цифрових технологій.</p> <p>Орієнтація на зниження рівня залежності у ресурсному забезпеченні та технологіях</p>	<p>Посилення інтеграції економіки зі сферою оборони й безпеки.</p> <p>Перебудова формату партнерства.</p> <p>Поєднання сфер партнерства із оборонною сферою.</p> <p>Посилення захисту інформації.</p> <p>Посилення регіональної автономії.</p> <p>Захист інтересів учасників регіональних об'єднань (блоків, союзів).</p> <p>Формування спільних регіональних науково-технічних хабів.</p> <p>Захист технологічних розробок.</p> <p>Формування техніко-економічних блоків та союзів</p>

Примітка:

* Прояви гео економічної фрагментації мають тісну взаємозалежність, тому поділ має умовний характер, пріоритетним залишається вплив геополітичного чиннику;

** Стратегії перенесення виробництв, ланцюгів постачання та бізнес-операцій у політично та економічно орієнтовані держави.

Джерело: узагальнено авторкою на основі опрацьованих літературних джерел та власних досліджень

Фрагментація вже впливає на поведінку держав та бізнесу, торговельні потоки й виробничі ланцюги трансформуються під впливом політичних чинників. Прискорюються структурні зміни у світовій торгівлі, на ринку робочої сили та капіталу. Держави підвищують активність співпраці у межах об'єднань (блоків, союзів), коригують сфери взаємодії й партнерства, що підсилює фрагментацію.

При цьому, у звіті Всесвітнього Економічного Форуму (ВЕФ) про глобальні ризики за 2026 рік зазначено, що геоекономічна конфронтація є головним ризиком року. Прогнози лідерів та експертів свідчать про глибоке занепокоєння. Половина опитаних очікує турбулентного або бурхливого світу протягом наступних двох років, що на 14 відсоткових пунктів більше, ніж минулого року. Що стосується прогнозів на наступні 10 років, то 57% очікують турбулентного або бурхливого світу, 32% очікують нестабільності, 10% прогнозують стабільність, лише 1% очікує спокою. Формується новий конкурентний порядок, оскільки великі держави прагнуть забезпечити собі сфери інтересів. Цей мінливий ландшафт відображає прагматичну реальність: спільні підходи та дух діалогу залишаються важливими [16].

Визначено, що держави цілеспрямовано перебудовують міжнародні взаємовідносини відповідно до політичних альянсів і стратегічних інтересів, використовуючи економіку та торговельну сферу як інструменти влади й безпеки. Ці процеси відображають політичну й стратегічну спрямованість геоекономічної фрагментації. Відбувається трансформація взаємовідносин на світовому рівні, від парадигми глобальної ефективності й результативності співпраці, до фрагментації та контрольованої взаємозалежності.

Взаємодія між геополітичними зрушеннями та швидкими технологічними змінами трансформує світовий економічний ландшафт. Сценарії подальшого розвитку світу коригуються на геополітичну стабільність та темпи впровадження технологій. Комерціалізація штучного інтелекту (ШІ), реконфігурація ланцюгів постачання, фрагментація регуляторних актів та зростання волатильності, можуть впливати на зростання, ринки праці, торгівлю та конкурентоспроможність бізнесу [17].

Глобальне зростання сповільнюється, прогнозується, що світове виробництво сповільниться до 2,7% у 2026 році й зросте до 2,9% у 2027 році. Торгівля та інвестиції стикаються з дедалі більшими труднощами. У 2025 році світова торгівля показала кращі результати, ніж очікувалося, завдяки раннім поставкам напередодні підвищення тарифів та значному експорту послуг. Однак, за прогнозами, зростання у 2026 році сповільниться, оскільки тимчасові рушійні сили зникнуть, а торговельні бар'єри й політична невизначеність збе-

рігатимуться. Інвестиції залишаються низькими у більшості регіонів світу [18].

Перший щорічний звіт ООН з торгівлі та розвитку вказує на більш складне та фрагментоване глобальне середовище. Геополітична напруженість, зміни в ланцюгах поставок, прискорення цифрових та зелених переходів і жорсткіше національне регулювання змінюють торговельні потоки та глобальні ланцюги створення вартості. Повільніше зростання послаблює попит на експорт, посилює фінансові умови, збільшує вразливість до потрясінь. Державам, які розвиваються, знадобляться посилення регіональної торгівлі, диверсифікація та цифрова інтеграція для підвищення стійкості [19].

У поточному році на Всесвітньому економічному форумі (ВЕФ) у Давосі зроблено акцент на посилення геополітичних суперечностей та торговельних обмежень, що ускладнює координацію інновацій, стратегічну співпрацю між учасниками світового ринку, трансформує торговельні моделі й ланцюги постачання [20].

Отже, корпоративні стратегії та торговельні моделі трансформуються та коригуються з огляду на існуючі ризики й невизначеність перспектив подальшої взаємодії учасників на світовому ринку. Очікування на 2026 рік передбачають повільне зростання, посилення проявів протекціонізму та подальші структурні зміни у ланцюгах постачання. Учасники світового ринку продовжують адаптацію до змін через розширення партнерства у межах регіональних об'єднань (блоків, союзів), створення техно-економічних блоків з огляду на геополітичну ситуацію.

Висновки. Сучасні тренди характеризуються суттєвим зростанням рівня впливу політичних чинників й геополітичної ситуації на торговельні взаємовідносини та формат партнерства між учасниками світового ринку. Посилення геополітичного чинника активувало процес трансформації взаємовідносин та конфігурації торговельних моделей.

Сучасні тенденції відображають зміни у торговельних, фінансових й інвестиційних потоках між політично пов'язаними партнерами, що обумовлено відповідними політичними й стратегічними домінантами, орієнтацією на захист національної безпеки. Відбувається зміна ланцюгів постачання й збільшення інвестування у межах об'єднань (блоків, союзів), розширення ініціатив партнерства у стратегічних сферах, у тому числі у оборонній сфері. Сучасний формат партнерства орієнтований не лише на підсилення конкурентних позицій учасників об'єднання на світовому ринку, а й на стратегічні пріоритети взаємодії з огляду на спільну геополітичну спрямованість.

З огляду на історичні аспекти – це новий етап взаємодії учасників на світовому ринку, який спонукає до адаптації та знаходження відповід-

них альтернатив подальшої взаємодії. Очікування від подальшої гео економічної фрагментації мають стриманий характер, але спонукають до змін у конфігурації торговельних моделей та розширення партнерства з огляду на рівень впливу й залежності, можливості гарантування безпеки та захисту інтересів учасників. Особливої актуальності набуває питання з огляду на фактично обмежене функціонування СОТ та її реального впливу на світові торговельні відносини.

Актуальність питання та необхідність проведення подальших досліджень доводить формат проведеного Всесвітнього економічного форуму у Давосі (19–23 січня 2026 р.) Визначається потреба інтеграції та посилення співпраці, але реальність подій обумовлена все більшою фрагментацією та техніко-економічною орієнтацією у межах об'єднань, які намагаються адаптуватися та знизити можливі потенційні ризики. Очікується, що торговельні бар'єри й політична невідзначеність зберігатимуться, а обсяги інвестування залишатимуться недостатніми у більшості регіонів світу.

Транснаціональні корпорації активно впроваджують заходи з адаптації до змін та реагують на

геоекономічну фрагментацію формуванням адаптивних й регіональних ланцюгів постачання, переглядають формат й обсяги інвестування, посилюють корпоративну відповідальність й готовність до подальшої зміни конфігурації торговельних моделей й логістичних маршрутів.

Отже, перебудова конфігурації світової торгівлі відображає безпосередні геополітичні потрясіння, а гео економічна фрагментація обумовлена політичними, економічними й безпековими міркуваннями, які підсилюють взаємодію між учасниками на рівні союзних («дружніх») партнерів. Процес трансформації може бути складним та тривалим у часі, якими будуть наслідки для розвитку світової торгівлі та наскільки контрольованими будуть глобальні ризики, складно передбачити через суттєвий вплив політичних, а не економічних орієнтирів. Загальний формат трансформацій, переважно, буде визначатися «державами-лідерами», які продовжують коригувати власну стратегію подальшого розвитку, учасників та сфер партнерства. Гео економічна фрагментація орієнтована, переважно, на вплив й безпеку, ніж на економічну ефективність процесів, відкритість й сталість світової торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Global Economy in Flux, Prospects Remain Dim. URL: <https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2025/10/14/world-economic-outlook-october-2025> (дата звернення: 05.01.2026).
2. World Competitiveness Ranking. URL: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/> (дата звернення: 05.01.2026).
3. Top 10 Countries by Logistics Performance (2025). URL: <https://statranker.org/economy/top-10-countries-by-logistics-performance-2025/> (дата звернення: 05.01.2026).
4. Roland Robertson. Globalization: Social Theory and Global Culture. SAGE Publications Ltd. 2000, 224 p.
5. Ulrich Beck. World Risk Society. Polity Press (Cambridge, UK). 1999, 192 p.
6. Schot J., Kanger L. Deep Transitions: Emergence, Acceleration, Stabilization and Directionality. *Research Policy*, 2018, № 47, pp. 1045–1059.
7. Sustainable Trade Index 2025. URL: <https://www.hinrichfoundation.com/research/wp/sustainable/sustainable-trade-index-2025> (дата звернення: 20.01.2026).
8. 2025-Geo-economic fragmentation: a challenge to the transatlantic partnership. URL: <https://www.nato-pa.int/document/2025-geo-economic-fragmentation-report-kroon-016-esc> (дата звернення: 22.01.2026).
9. Савчук Л. М., Корнеєва М. В. Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія. Дніпро : Пороги, 2021. 488 с.
10. Довгаль О. А., Фоміна Є. В. Інтелектуалізація глобального економічного розвитку : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 192 с.
11. Trade War and Geoeconomic Fragmentation. URL: <https://www.banque-france.fr/en/publications-and-statistics/publications/trade-war-and-geoeconomic-fragmentation> (дата звернення: 22.01.2026).
12. Fragmentation? Revisiting the Ideal Point Distance measure of geopolitical distance. URL: <https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/fragmentation-revisiting-the-ideal-point-distance-measure-of-geopolitical-distance-20250321.html> (дата звернення: 22.01.2026).
13. Баула О. В., Вісина Т. М., Вісин В. В., Галазюк Н. М., Журавльов О. В., Зелінська О. М., Кравчук О. Я., Кравчук П. Я., Корольчук Л. В., Лютак О. М., Савош Л. В., Урбан О. А. Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин : колективна монографія. Луцьк : Луцький НТУ, 2017. 317 с.
14. Баула О. В., Вісина Т. М., Вісин В. В., Галазюк Н. М., Журавльов О. В., Зелінська О. М., Кравчук О. Я., Кравчук П. Я., Лютак О. М., Савош Л. В., Урбан О. А. Транснаціоналізація світової економіки : колективна монографія. Луцьк : Вежа Друк, 2018. 236 с.
15. ECB and ESRB issue joint report analysing financial stability risks from geoeconomic fragmentation. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260122-0b138afc39.en.html> (дата звернення: 26.01.2026).
16. Global Risks Report 2026: Geopolitical and Economic Risks Rise in New Age of Competition. URL: <https://www.weforum.org/press/2026/01/global-risks-report-2026-geopolitical-and-economic-risks-rise-in-new-age-of-competition/> (дата звернення: 26.01.2026).

17. Four Futures for the New Economy: Geoeconomics and Technology in 2030. URL: <https://www.weforum.org/publications/four-futures-for-the-new-economy-geoeconomics-and-technology-in-2030/> (дата звернення: 26.01.2026).
18. World Economic Situation and Prospects 2026. URL: <https://unctad.org/publication/world-economic-situation-and-prospects-2026> (дата звернення: 26.01.2026).
19. 10 trends shaping global trade in 2026. URL: <https://unctad.org/news/10-trends-shaping-global-trade-2026> (дата звернення: 01.02.2026).
20. Davos 2026: How middle powers are reading the global moment. URL: <https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-how-middle-powers-are-reading-the-global-moment/> (дата звернення: 02.02.2026).

References:

1. Global Economy in Flux, Prospects Remain Dim. Available at: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/>
2. World Competitiveness Ranking. Available at: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>
3. Top 10 Countries by Logistics Performance (2025). Available at: <https://statranker.org/economy/top-10-countries-by-logistics-performance-2025/>
4. Roland Robertson. (2000). *Globalization: Social Theory and Global Culture*. SAGE Publications Ltd. p. 224.
5. Ulrich Beck. (1999). *World Risk Society*. Polity Press (Cambridge, UK). 192 p.
6. Schot J., Kanger L. (2018) Deep Transitions: Emergence, Acceleration, Stabilization and Directionality. *Research Policy*, no. 47, pp. 1045–1059.
7. Sustainable Trade Index 2025. Available at: <https://www.hinrichfoundation.com/research/wp/sustainable-sustainable-trade-index-2025>
8. 2025-Geo-economic fragmentation: a challenge to the transatlantic partnership. Available at: <https://www.nato-pa.int/document/2025-geo-economic-fragmentation-report-kroon-016-esc>
9. Savchuk L. M., Kornieieva M. V. (2021) *Mizhnarodni ekonomichni ta suspilni vidnosyny: stan, problemy, perspektyvy rozvytku : monohrafiia* [International economic and social relations: status, problems, prospects for development: monograph]. Dnipro : Porohy. (in Ukrainian)
10. Dovhal O. A., Fomina Ye. V. (2022) *Intelektualizatsiia hlobalnoho ekonomichnoho rozvytku : monohrafiia* [Intellectualisation of global economic development: monograph]. Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina. (in Ukrainian)
11. Trade War and Geoeconomic Fragmentation. Available at: <https://www.banque-france.fr/en/publications-and-statistics/publications/trade-war-and-geoeconomic-fragmentation>
12. Fragmentation? Revisiting the Ideal Point Distance measure of geopolitical distance. Available at: <https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/fragmentation-revisiting-the-ideal-point-distance-measure-of-geopolitical-distance-20250321.html>
13. Baula O. V., Visyna T. M., Visyn V. V., Halaziuk N. M., Zhuravlov O. V., Zelinska O. M., Kravchuk O. Ia., Kravchuk P. Ia., Korolchuk L. V., Liutak O. M., Savosh L. V., Urban O. A. (2017). *Aktualni problemy svitovoho hospodarstva i mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn : kolektyvna monohrafiia* [Current issues in the global economy and international economic relations: collective monograph]. Lutsk : Lutskiyi NTU. (in Ukrainian)
14. Baula O. V., Visyna T. M., Visyn V. V., Halaziuk N. M., Zhuravlov O. V., Zelinska O. M., Kravchuk O. Ia., Kravchuk P. Ia., Liutak O. M., Savosh L. V., Urban O. A. (2018). *Transnatsionalizatsiia svitovoi ekonomiky : kolektyvna monohrafiia* [Transnationalisation of the global economy: collective monograph]. Lutsk : Vezha Druk. (in Ukrainian)
15. ECB and ESRB issue joint report analysing financial stability risks from geoeconomic fragmentation. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260122~0b138afc39.en.html>
16. Global Risks Report 2026: Geopolitical and Economic Risks Rise in New Age of Competition. Available at: <https://www.weforum.org/press/2026/01/global-risks-report-2026-geopolitical-and-economic-risks-rise-in-new-age-of-competition/>
17. Four Futures for the New Economy: Geoeconomics and Technology in 2030. Available at: <https://www.weforum.org/publications/four-futures-for-the-new-economy-geoeconomics-and-technology-in-2030/>
18. World Economic Situation and Prospects 2026. Available at: <https://unctad.org/publication/world-economic-situation-and-prospects-2026>
19. 10 trends shaping global trade in 2026. Available at: <https://unctad.org/news/10-trends-shaping-global-trade-2026>
20. Davos 2026: How middle powers are reading the global moment. Available at: <https://www.weforum.org/stories/2026/01/davos-2026-how-middle-powers-are-reading-the-global-moment/>

Дата надходження статті: 13.02.2026

Дата прийняття статті: 27.02.2026

Дата публікації статті: 00.00.2026